

ЗДРАВЉЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ЗАДОВОЉСТВО ЖИВОТОМ СТАРИЈИХ ОСОБА

Маријола Обрадовић¹, Бојан Митровић², Биљана Анђелски Радичевић³

HEALTH QUALITY OF LIFE AND LIFE SATISFACTION OF OLDER PEOPLE

Marijola Obradović, Bojan Mitrović, Biljana Anđelski Radičević

Сажетак

Обраћање веће пажње на квалитет живота произишло је из жеље људи за пуним, активним и делотворним животом и у дубокој старости, а не само да преживљавају као у случају болести.

Циљ рада је да се сагледа здравље, квалитет живота и задовољство животом старијих особа, по територијалним деловима Србије, типу насеља, полу, старости, образовању и имућном стању.

У реализацији циља рада анализирани су подаци обимног анкетног истраживања које је спровео Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ (2000. и 2006. године).

Резултати су показали да највише старих људи оцењује своје здравље као просечно (у 38,1% случајева), затим добро (23,8%) и углавном добро (14,2%), а као лоше само 23,9%. Да је здравље исто као прошле године сматра 43% старијих особа, чак 6,9% старијих да има боље здравље, а 37,2% старијих сматра да су сами одговорни за своје здравље. Старије особе највише воле да су окружене људима и да имају добре породичне односе. На листи животних вредности на прво место старији стављају бављење политиком, добар бизнис и религију, а затим занимљив посао, да имају довољно новца, а на последње здравље!

Summary

Giving greater attention to the quality of life stemmed from the desire of people to live a full, active and effective life and in old age and throughout life, not just survive in the event of illness.

The aim of this paper is to examine the health, quality of life and life satisfaction of older people, by the territorial parts of Serbia, settlement type, gender, age, education, and prosperous state.

In the realization of the objective of the paper analyzes the data of extensive survey research conducted by the Institute of Public Health of Serbia “Dr Milan Jovanovic Batut” (2000 and 2006).

The results showed that most elderly people evaluate their health as well as the average (38.1% in all cases), then the good (23.8%), and generally good (14.2%), and only a low 23.9%. Health is the same as last year, believes 43% of the elderly, and even 6.9% of them to have better health. For their own health are considered itself responsible for 37.2% of them.

Older people prefer to be surrounded with people and have good family relations. On the list of life values in the first place senior placed politics, good business and religion, and an interesting job to have enough money, and the last place put health!

¹ Мр сц. др Маријола Обрадовић, спец. гинекологије и акушерства, Завод за здравствену заштиту радника „Железнице Србије“, Београд, Савска 23.

² Др Бојан Митровић, Клиничко болнички центар „Земун“, Земун, Вукова 9.

³ Прим. мр сц. Биљана Анђелски Радичевић, дипл. фарм, спец. медицинске биохемије, Стоматолошки факултет Универзитета у Београду, Др Суботића – старијег 8.

Садашњим животом задовољно је само 3,4% старијих. Старији људу су најзадовољнији децом (18,3%), пријатељима, рођацима и комшијама, а затим браћом и сестрама, па тек онда брачним партнером! Око 85% старијих особа нема на кога да се ослони у случају потребе. Старије особе су најнезадовољније здрављем, приходима, политичком ситуацијом, самоћом и родбином.

Кључне речи: здравље, квалитет живота, задовољство животом, старије особе.

Current life satisfaction was only 3.4% of the elderly. Older people are satisfied with children (18.3%), friends, relatives and neighbors, and brethren, and sisters, and then the spouse! About 85% of elderly people are out of whom to rely in case of need. Older people are most dissatisfied with their health, income, political situation, loneliness and family.

Keywords: Health, quality of life, life satisfaction, older people.

УВОД

Између човека и његовог окружења постоји сталан интерактиван и динамичан однос – активностима човек мења своју околину, али се под њеним утицајем мења и он сам. На тај начин, под утицајем окружења у коме се рађа, расте и сазрева, човек се од чисто биолошког постепено претвара у биосоцијално биће.⁽¹⁾

Здравље представља стање динамичке равнотеже између човека и његове физичке и социјалне околине и састоји се из биопсихосоцијалних компонената индивидуе и еколошко-социјалних компонената околине. Према томе, здравље је резултанта ендегених, наследних и чинилаца који се јављају у току развоја плода пре рођења и егзогених чинилаца који окружују човека читавог живота.⁽²⁾

Пошто је здравље резултанта динамичке равнотеже човека са околином, онда је болест неспособност или немогућност успостављања те равнотеже. Према дефиницији Светске здравствене организације (СЗО), здравље се схвата као људско благостање и задовољство животом и као „способност за вођење економски и социјално продуктивног живота“. У данашње време у центар пажње здравствене заштите се све више ставља пораст квалитета живота, а не само продужење људског века. У стратегији СЗО „Здравље за све“, то се изражава као:

- додати живот годинама,
- додати године животу и
- додати здравље животу.

Интересовање за квалитет живота је подстакнуто жељом да људи живе пуним, активним и делотворним животом и у дубокој старости, али и кроз читав живот, а не да у случају болести само преживљавају. Истраживања су показала да и старије и хронично оболеле особе могу да живе релативно квалитетним животом. Према таквом ставу, квалитет живота укључује функционалну способност, степен социјалне интеракције, психичко благостање, соматске карактеристике и опште задовољство животом. Данас се посебна пажња поклања личном осећању здравственог стања, а тај осећа се не мора поклапати са објективним клиничким налазом.^(3, 4)

ЦИЉ И МЕТОД РАДА

Основни циљ рада је да се истражи и сагледа здравље и задовољство животом старијих особа. То је сагледано по територијалним деловима Србије, типу насеља, полу, узрасту, образовању и имућном стању старијих особа.

У реализацији циља извршена је анализа података екстензивног анкетног истраживања, које је извршио Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ (2000. и 2006. године).

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Како старије особе оцењују своје здравље показују подаци Табеле 1.

Табела 1. Процена здравља старијих особа у %.

Редни број	Процена здравља	Процент анкетираних		
		65-74 године	75 и више година	Свега
0	1	2	3	4
1	Добро	22,7	26,6	23,8
2	Релативно добро	13,7	15,7	14,2
3	Просено	39,1	35,3	38,1
4	Прилично лоше	17,8	15,4	17,1
5	Лоше	6,7	7,0	6,8
6	Укупно	100,0	100,0	100,0

Према подацима у Табели 1, највећи број старијих особа оцењује своје здравље као просечно (38,1%), затим добро (23,8%) и релативно добро (14,2%), а да је лоше и прилично лоше оцењује 23,9% старијих

особа. У овоме постоје значајне разлике по узрасту старијих особа.

Старије особе су оцењивале своје здравље и у односу на претходну годину. Подаци о томе дати су у Табели 2.

Табела 2. Процена здравља у односу на претходну годину у %.

Редни број	Процена здравља	Процент анкетираних			
		65-69 година	70-74 године	75 и више година	Свега
0	1	2	3	4	5
1	Лошије	42,9	45,5	45,2	44,4
2	Исто	43,0	42,6	43,5	43,0
3	Боље	7,0	7,4	6,2	6,9
4	Без оцене	7,1	4,5	5,1	5,7
5	Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Као што се из Табеле 2 може видети, старије особе своје здравље, у односу на претходну годину, најчешће оцењују као лошије (44,4%) и исто (43,0%), а као боље само 6,9% старијих особа. Као боље здра-

вље у односу на претходну годину оцењују млађе, а као лошије старије старе особе.

У односу на физичку активност и ухрањеност, старије особе су дале своју оцену, што је приказано подацима у Табели 3 према узрасту и полу.

Табела 3. Процена физичке активности и ухрањености у %.

Редни број	Узраст и пол	Физичка активност у %			Ухрањеност у %			
		Лоша	Добра	Одлична	Мршав	Ни дебео ни мршав	Дебели	Без процене
0	1	2	3	4	5	6	7	8
1	До 64	26,6	62,9	10,5	10,4	63,6	20,6	5,4
2	65-69	45,8	50,5	3,7	14,3	57,3	22,3	6,1
3	70-74	49,1	47,4	3,5	16,5	61,0	17,9	4,6
4	75 и више	59,5	38,8	1,7	23,1	59,4	10,3	7,2
5	Свега	50,7	46,2	3,1	17,5	59,1	17,5	5,9
6	Мушко	24,4	63,2	12,4	12,2	66,2	16,3	5,3
7	Женско	37,6	56,5	5,9	11,4	59,6	23,2	5,8
8	Свега	31,4	59,6	9,0	11,8	62,7	20,0	5,5

Физичку активност старије особе процењују у највећем проценту као лошу (50,7%) и као добру (46,2%), док као одличну физичку активност процењује само 3,1% старијих особа. Млађи узрасти старијих особа процењују своју физичку активност као бољу, него старији узрасти. Мушкарци процењују своју физичку активност као знатно бољу него жене.

Према подацима у Табели 3, највећи број старијих особа процењује да су ни дебели ни

мршави (59,1%), а подједнако да су дебели и да су мршави (17,5%). Да су дебели, у већем проценту процењују жене него мушкарци, а да су ни дебели ни мршави, у већем проценту процењују мушкарци. Млађи узрасти повољније процењују своју ухрањеност него старији.

Старије особе су дале свој став према свом здрављу, што је приказано у Табели 4 према њиховом узрасту.

Табела 4. Ставови старијих особа о свом здрављу у %.

Редни број	Ставови	Процент анкетираних			
		65-69 година	70-74 године	75 и више година	Свега
0	1	2	3	4	5
1	Одговорни за своје здравље	37,1	37,4	37,1	37,2
2	Брига о себи – брига о здрављу	35,4	35,4	34,6	35,2
3	Ако и бринем, оболећу	8,9	9,7	10,0	9,5
4	Здравље је чиста срећа	18,6	17,5	18,3	18,1
5	Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Највећи проценат старијих особа сматра да су сами одговорни за своје здравље (37,2%) и ако брину о себи биће и здрави (35,2%). При овоме нема значајнијих разлика по старосним групама старијих особа (Табела 4).

Подаци о томе да ли старије особе имају, у односу на физичку активност, сметње при пењању уз степенице и при трчању 100 метара, дати су Табели 5.

Табела 5. Сметње при напору у %.

Редни број	Узраст	При пењању уз степенице у %			При трчању 100 метара у %		
		Много	Мало	Нимало	Много	Мало	Нимало
0	1	2	3	4	5	6	7
1	65-69	33,1	42,1	24,8	64,0	23,0	13,0
2	70-74	40,8	37,7	21,5	73,3	18,6	8,1
3	75 и више	60,2	36,2	3,6	77,9	13,9	8,2
4	Свега	40,3	39,0	20,7	70,9	19,1	10,0

Старији људи су, у око 80% случајева, имали сметње при пењању уз степенице и то више најстарији. Велики проценат старијих особа имао је много сметњи и при трчању стотинак метара, и то више старијег узраста.

У односу на здравствене проблеме које су имали током претходне недеље, старије особе су дале своје одговоре, а подаци о томе дати су у Табели 6.

Табела 6. Здравствени проблеми старијих особа у претходној недељи у %.

Редни број	Здравствени проблеми	Степен	Процент анкетираних		
			65-74 године	75 и више година	Свега
0	1	2	3	4	5
1	Са спавањем	Много	14,6	16,6	15,2
		Мало	17,8	15,9	17,3
2	Болови	Много	19,4	20,2	19,6
		Мало	22,9	22,0	22,7
3	Лако се умара	Много	30,2	29,0	29,8
		Мало	21,3	22,7	21,7
4	Били тужни, депресивни	Много	17,4	17,4	17,5
		Мало	17,2	19,2	17,7
5	Били нервозни	Много	18,4	16,8	17,9
		Мало	20,8	20,2	20,6
6	Укупно	Много	100,0	100,0	100,0
		Мало	100,0	100,0	100,0

Према подацима у Табели 6, старије особе, у претходној недељи, у највећем проценту су се лако замарале (много и мало у 51,5% случајева), затим су имале болове и друге непријатности у неком делу тела (много и мало у 42,3% случајева), биле нервозне (много и мало у 38,5% случајева), депресивне (много и мало у 35,2% случајева)

и имале проблеме са спавањем (много и мало у 32,5% случајева). Ови здравствени проблеми су приближно једнако присутни у свим узрастима старијих особа.

За квалитетан живот су јако важне социјалне активности, а њихова учесталост, према одговорима старијих особа, приказана је у Табели 7.

Табела 7. Социјалне активности старијих особа током претходне недеље у %.

Редни број	Активност	Учесталост	Процент анкетираних		
			65-74 године	75 и више година	Свега
0	1	2	3	4	5
1	Дружење са родбином и пријатељима	Никад	8,6	15,7	10,6
		Понекад	55,9	54,5	55,6
		Често	35,5	29,8	33,8
		Укупно	100,0	100,0	100,0
2	Ишли у биоскоп, кафану и слично	Никад	89,5	92,2	90,2
		Понекад	8,6	5,3	7,6
		Често	1,9	2,5	2,2
		Укупно	100,0	100,0	100,0

Од социјалних активности старијих особа у последњој недељи најчешћа је дружење са родбином и пријатељима (често и понекад у 89,4% случајева), а ређа одлазак у биоскоп, позориште, на концерте, те у кафану и слично (често и понекад у 9,8% случајева). У томе су у млађи узрасти заступљенији (Табела 7).

Колико су дана у претходној недељи старије особе због болести провеле у болници или код куће је важан здравствени проблем везан за квалитет живота, а подаци о томе су приказани у Табели 8.

Табела 8. Дани проведени због болести у болници или код куће у последњој недељи у %.

Редни број	Број дана	Процент анкетираних		
		65-74 године	75 и више година	Свега
0	1	2	3	4
1	0	90,8	89,0	90,3
2	1-4	4,0	4,1	4,0
3	5-7	5,2	6,9	5,7
4	Укупно	100,0	100,0	100,0

Старије особе, у последњој недељи, најчешће нису имале поремећај здравља због којег би биле у болници или код куће (у 90,3% случајева), а у болници или кући је провело 5-7 дана због поремећаја здравља

5,7% старијих особа, односно 1-4 дана у 4,0% случајева.

За квалитетнији живот старијих особа важно је мишљење о самом себи, а подаци о томе приказани су у Табели 9.

Табела 9. Мишљење о самом себи старијих особа у %.

Редни број	Мишљење	Процент анкетираних			
		65-69 година	70-74 године	75 и више година	Свега
0	1	2	4	3	4
1	Волимо себе какви смо	21,2	22,2	21,2	21,5
2	Не слажем се лако са другим	8,2	7,4	7,4	7,7
3	Здрава сам особа	10,8	10,3	9,7	10,3
4	Сувише лако одустајем	4,3	4,4	4,3	4,3
5	Тешко се концентришем	5,8	5,7	7,44	6,2
6	Задовољан породичним односима	23,6	23,3	22,9	23,3
7	Волим окружење људи	26,1	26,7	27,1	26,7
8	Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Према учесталости појединих мишљења старијих особа о себи датој у Табели 8, уочава се да старије особе најчешће воле окружење људи (у 26,7% случајева), затим да су задовољни породичним односима (у 23,3% случајева) и да воле себе какви јесу (у 21,5% случајева). У томе нема изразитих разлика по узрасту старијих особа.

Подаци о рангу животних вредности старијих особа, по дистрибуцији према територији живљења, типу насеља, полу, узрасту, образовању и имовном стању дати су у Табели 10.

Табела 10. Ранг животних вредности старијих особа у %.

Редни број	Показатељи		Бављење политиком	Бизнис	Религија	Занимљив посао	Пуно пара	Слобода	Срећа у љубави	Живот у миру	Добро здравље
	1	2									
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Територија	Београд	8,6	6,9	6,9	5,2	4,9	4,2	3,5	3,5	1,4
2		Војводина	8,4	6,7	6,8	5,3	4,7	4,4	3,8	3,3	1,5
3		Ц. Србија	8,4	6,7	6,6	5,4	4,5	4,4	4,2	3,6	1,5
4		Србија	8,4	6,8	6,7	5,4	4,6	4,4	3,8	3,5	1,5
5	Тип насеља	Градски	8,4	6,7	6,9	5,2	4,7	4,4	3,7	3,5	1,5
6		Сеоски	8,4	6,8	6,5	5,6	4,4	4,4	4,0	3,5	1,4
7	Пол	Мушки	8,3	6,6	6,9	5,3	4,5	4,4	3,9	3,6	1,5
8		Женски	8,5	7,0	6,5	5,5	4,7	4,3	3,7	3,4	1,4
9	Узраст	65-74	8,3	7,1	6,2	5,8	4,7	3,9	4,5	3,1	1,4
10		74 и више	8,5	7,2	5,9	6,0	4,8	3,7	4,8	3,0	1,3
11	Образовање	Основно	8,4	7,0	6,5	5,9	4,3	4,1	4,4	3,3	1,4
12		Средње	8,4	6,6	7,0	5,2	3,6	4,5	3,5	3,6	1,5
13		Високо	8,3	6,6	7,0	4,9	5,2	4,4	3,5	3,6	1,5
14	Имућно стање	Најсиромашнији	8,3	7,0	6,3	5,7	4,3	4,2	4,3	3,4	1,5
15		Најимућнији	8,0	6,7	7,0	5,0	5,0	4,4	3,4	3,7	1,5

На листи животних вредности старије особе су на прво место стављале бављење политиком (у преко 8,0% случајева), бизнис и религију (у око 7% случајева), затим занимљив посао (у око 5% случајева), пуно пара, слободу (у око 4% случајева), срећу у љубави и живот у миру (у око 3,5% случајева), а на последње место добро

здравље (у око 1,5% случајева). При овом рангирању нема значајнијих разлика по територијалним деловима Србије, типу насеља, полу, образовању и имућном стању.

Задовољство животом старије особе су рангирале од 1 (најгоре) до 9 (најбоље), а учесталост ових рангова, према старости људи, дата је у Табели 11.

Табела 11. Задовољство животом старијих особа у %.

Редни број	Ранг	Процент анкетираних		
		65-74 године	75 и више година	Свега
0	1	2	3	4
1	1 (најгори)	7,0	8,0	7,3
2	2	5,9	7,5	6,3
3	3	11,9	10,0	11,3
4	4	14,7	17,1	15,4
5	5	34,3	31,5	33,5
6	6	12,1	11,0	11,8
7	7	7,6	7,1	7,5
8	8	3,1	4,3	3,5
9	9 (најбољи)	3,4	3,5	3,4
10	Укупно	100,0	100,0	100,0

Према подацима у Табели 11, старији људи су веома незадовољни својим животом. Веома задовољно животом је само 3,4% старијих људи, а крајње незадовољно животом је 7,3% старијих људи.

За квалитетан живот старијих људи је веома важно задовољство другим особама, а учесталост њихових одговора у односу на поједине друге људе дата је у Табели 12.

Табела 12. Задовољство старијих људи другим особама у %.

Редни број	Друге особе	Процент анкетираних		
		65-74 године	75 и више година	Свега
0	1	2	3	4
1	Брачни партнер	13,2	10,1	12,4
2	Деца	17,8	19,7	18,3
3	Родитељи	2,2	1,5	2,0
4	Браћа / сестре	14,6	12,2	14,0
5	Рођаци	16,0	16,9	16,2
6	Пријатељи	17,6	18,8	17,9
7	Комшије	16,1	18,4	16,7
8	Колеге на послу	2,5	2,4	2,5
9	Укупно	100,0	100,0	100,0

Старије особе су најзадовољније децом (у 18,3% случајева), затим пријатељима (у 17,9% случајева), комшијама (у 16,7% случајева), рођацима (у 16,2% случајева), па браћом и сестрама и брачним партнером. Најмање су задовољни колегама на послу и родитељима!

Старијим људима је веома важно да имају поуздану особу којој би могле да се обрате у случају потребе, те су они дали одговоре да или не постоји таква особа, који су дати у Табели 13.

Табела 13. У случају потребе старија особа може рачунати на некога у %.

Редни број	Имају некога	Процент анкетираних		
		65-74 године	75 и више година	Свега
0	1	2	3	4
1	Да	84,0	85,8	84,6
2	Не	8,0	7,5	7,8
3	Не зна	8,0	6,7	7,6
4	Укупно	100,0	100,0	100,0

Према одговорима старијих особа датим у Табели 13, старије особе имају некога на кога се могу ослонити у случају потребе у 84,6% случајева.

Старије особе живе у датим околностима које нису повољне за квалитетан живот, те су оне дале одговоре о разлозима свог незадовољства тренутним стањем, који су приказани у Табели 14.

Табела 14. Разлози незадовољства старијих лица садашњим стањем у %.

Редни број	Показатељи		Приходи	Политичка ситуација	Посао	Здравље	Самоћа	Самим собом	Родбина	Пријатељи	Лекар	Социјална подршка
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Територија	Београд	61,8	32,4	22,8	19,3	7,9	10,0	8,6	2,2	8,9	4,8
2		Војводина	63,5	32,2	24,8	19,8	8,0	8,7	9,9	4,0	4,7	6,2
3		Ц. Србија	62,7	33,0	24,2	19,8	7,7	7,4	9,3	5,2	3,1	8,0
4		Србија	62,8	32,6	24,3	19,9	7,8	8,2	9,3	4,4	4,8	6,8
5	Тип насеља	Градски	61,9	33,6	24,8	18,8	7,3	8,6	7,2	3,8	5,3	6,5
6		Сеоски	63,9	31,3	23,6	21,3	8,4	7,4	9,5	5,3	4,2	7,2
7	Пол	Мушки	63,8	37,7	26,8	17,5	6,3	7,8	8,1	3,9	4,5	6,9
8		Женски	61,7	27,0	21,4	22,5	9,4	8,6	10,7	5,1	5,1	6,7
9	Узраст	65-74	58,8	30,4	6,0	37,6	13,3	7,8	10,3	3,7	4,0	8,2
10		74 и више	49,6	23,9	4,3	44,9	19,7	9,3	11,9	4,1	4,4	9,1
11	Образовање	Основно	64,2	26,2	16,0	31,4	11,0	8,4	11,5	5,0	3,7	9,3
12		Средње	65,4	34,3	29,9	13,7	5,4	7,8	8,0	4,1	5,1	5,6
13		Високо	50,0	42,6	24,9	12,9	6,3	9,1	8,7	4,0	6,4	4,6
14	Имућно стање	Најсиромашнији	68,7	25,4	22,0	26,7	12,4	8,7	15,5	5,1	3,9	12,3
15		Најимућнији	53,3	37,0	23,2	13,1	6,4	9,8	8,3	3,3	7,6	3,9

Старије особе у Србији најнезадовољније су приходима (у 62,8% случајева), затим политичком ситуацијом (у 32,6% случајева). По незадовољству следе посао и здравље. Најмање су незадовољни социјалном подршком и пријатељима. У погледу типа насеља, пола, узраста, образовања и имућног стања постоје разлике у одговорима о разлозима незадовољства старијих особа (Табела 14).

ЗАКЉУЧАК

Највише старијих особа оцењује своје здравље као просечно (у 38,1% случајева), добро (у 23,8% случајева) и релативно добро (у 14,2% случајева); да је здравље лоше, проценило је 23,9% старијих особа. У односу на претходну годину, здравље старијих особа је лошије (у 44,4% случајева), или исто (у 43,0% случајева); боље здравље имало је само 6,9% старијих.

Старије особе у 37,2% случајева сматрају да су саме одговорне за своје здравље, док

35,2% њих сматра да, ако брину о себи, биће здрави.

Да имају лоше здравље, показује и податак да око 80% старијих особа има сметње при пењању уз степенице, а око 90% њих има сметње при трчању од стотинак метара. У последњој недељи је око 52% старијих особа имало здравствене проблеме: лако умарање, болове и непријатности, нервозу, депресију, лош сан; око 10% је било у болници у трајању од седам дана.

У односу на социјалне услове живота старијих особа, оне истичу да највише воле да су окружене људима, затим да имају добре породичне односе и да воле себе какви јесу.

На листи животних вредности старије особе на прво место стављају бављење политиком, затим бизнис и религију, занимљив посао и да имају доста новаца, а на последње место стављају здравље!

Иначе, старије особе су веома незадовољне својим садашњим животом, а само 3,4% старијих особа је веома задовољно својим животом. Најзадовољнији су својом децом (у 18,3% случајева), пријатељима, комшијама, рођацима, браћом и сестрама,

па на крају брачним партнером. Чак 84,6% старијих особа нема на кога да се ослони у случају потребе. Најнезадовољнији су са приходима, политичком ситуацијом, послом, здрављем.

ЛИТЕРАТУРА

1. Тимотић Б.: Увод у медицину. *Elit medica*, Београд, 2004.
2. Тимотић Б. и сар.: Социјална медицина. Веларга, Београд, 2000.
3. Тимотић Б., Јањић М.: Примарна здравствена заштита. *Elit medica*, Београд, 2004.
4. Обрадовић М., Васиљевић Пантелић К., Анђелски Радичевић Б.: Исхрана старог становништва Србије. *Здравствена заштита*, 2013; 42(4): 31–40.
5. Васиљевић Пантелић К., Лештарић Љ., Обрадовић М., Тимотић А.: Здравље становништва и задовољство животом. *Здравствена заштита*, 2013; 42(1): 1–8.
6. Анђелски Радичевић Б., Обрадовић М., Васиљевић Пантелић К.: Самопроцена здравља и задовољство здрављем и здравственом заштитом. *Здравље становништва и задовољство животом. Здравствена заштита*, 2013; 41(2): 1–7.
7. Обрадовић М. и сар.: Здравље и квалитет живота, ставови старих о сопственом здрављу. *Геронтологија*, 2006; 1: 134–137.

Контакт: Др Маријола Обрадовић, спец. гинекологије и акушерства, Завод за здравствену заштиту радника „Железнице Србије“, Београд, Савска 23, тел: 0116644245.